

T-8

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10 i 3/23), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 25. sjednici, održanoj dana 30.06.2023. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Mišljenje Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona o Nacrtu Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške lica sa invaliditetom.

II.

Zaključak sa Mišljenjem iz tačke I. upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-02-10508 /23
Datum, 30.06.2023. godine
Zenica

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a

PREMIJER

Anra Mehmedić
Anra Mehmedić

ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
VLADA

n/r Premijera
N/r Sekretara

Broj: 09-02-5284-1/23
Zenica, 21.06.2023. godine

PREDMET: Mišljenje o Nacrtu Zakona o jedinstvenim načelima i materijalnoj podršci lica sa invaliditetom – dostavlja se;

Postupajući u skladu sa aktom Stručne službe Skupštine broj: 02-02-5376-1/23 od 04.04.2023. i Stručne službe Vlade broj: 02-01-02-5376-2/23 od 06.04.2023. godine u vezi dostavljanja mišljenja o Nacrtu Zakona o jedinstvenim načelima i materijalnoj podršci lica sa invaliditetom Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona je razmotrilo predloženi tekst Nacrta Zakona, te s tim vezi daje sljedeće:

MIŠLJENJE

Intencija izdvajanje oblasti koja tretira osobe sa invaliditetom iz Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“ broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18) po kojem ova kategorija ostvaruje prava i regulisanje predmetne oblasti posebnim zakonom zasigurno predstavlja značajan iskorak u pravcu poboljšanja njihovog statusa. Međutim, smatramo da veći broj pitanja kroz predloženi nacrt nije na najbolji način uređen, kako u formalno-pravnom tako i u suštinskom smislu, te u tom kontekstu a u **pogledu općih zapažanja u vezi predloženog propisa** sugerišemo kako slijedi:

1. Prije svega ukazujemo da naziv zakona nije terminološki adekvatno određen, jer se sintagma „jedinsvena načela“ podrazumijeva pod značenjem riječi zakon, koji objedinjava ta jedinstvena načela. Nadalje, činjenica da zakon definiira određenu oblast proizilazi da on imanentno jeste okvir, što znači da postavljena definicija u nazivu zakona nije koncizno određenje onoga što zakon uređuje. S obzirom da svaka definicija teži konciznosti, pa i sam naziv zakona, predlažemo da naziv zakona glasi: **ZAKON O MATERIJALNOJ PODRŠCI OSOBAMA SA INVALIDITETOM** jer je ovim nazivom sveobuhvatno obuhvaćeno ono što je predmet regulisanja zakona.
2. Kada je u pitanju tehnički dio izrade zakona, smatramo da se u konkretnom nije u cijelosti postupilo u skladu sa „Pravilima i postupcima za izradu zakona i drugih propisa Federacije Bosne i Hercegovine“, što je obaveza nosioca normativnih poslova prilikom pripreme zakona i drugih propisa.

3. Također ukazujemo da nacrt sadrži i određene pravopisne greške uključujući i nepravilno primjenjen padež i rod.

Imajući u vidu naprijed navedeno smatramo da nacrt zakona prije svega tehnički treba urediti i lektorisati kako bi tekst Nacrta zakona bio jasniji.

U dijelu koji se odnosi na komentare u vezi **pojedinih odredaba predloženog teksta** Nacrta Zakona očitujemo se kako slijedi:

Član 2. stav (2) Nacrta Zakona: Kod lica kod kojih je do promjene u fiziološkom funkcionisanju organizma (ograničenje fizioloških i psihičkih sposobnosti kao što je umanjene snage, izdržljivosti i opterećenja, smanjenje pokretljivosti kičme i ekstremiteta, staračko smanjivanje pamćenja, specifična ograničenja vida i sluha) došlo usljed prirodnog procesa starenja, ne utvrđuje se invaliditet, a prava po osnovu takvog stanja ova lica mogu ostvariti po kantonalnim propisima – **bríše se.**

Obrazloženje: Shodno odredbi člana 4. stav (1) tačka a) Nacrta zakona koji zabranjuje diskriminaciju, odnosno afirmira nediskriminaciju, nikome se ne može onemogućiti pravo na utvrđivanje invaliditeta, a posebno ne s obzirom na starosnu dob, pa bi u tom kontekstu odredba člana 2. stav (2) značila direktnu diskriminaciju, a istovremeno je u kontradikciji sa članom 4. Nacrta zakona. Utvrđivanje invaliditeta predstavlja osnov za eventualno ostvarivanje prava, pa je uskraćivanje ovakve mogućnosti bilo kome suprotno samoj definiciji lica sa invaliditetom koja je data u članu 1. stav (1) Nacrta, jer da bismo osobu u smislu citirane zakonske odredbe mogli označiti kao lice sa invaliditetom, tome prethodi utvrđivanje promjene u zdravstvenom stanju lica koju je nemoguće utvrditi bez nalaza, ocjene i mišljenja nadležne komisije za ocjenu zdravstvenog stanja. Pravno je neutemeljeno da se licima čiji se zdravstveni status, odnosno invalidnost ne utvrđuje propisuje pravo po kantonalnom propisu, jer bez utvrđenog statusa ne postoji dokaz da oni i po kojem osnovu potpadaju pod kategoriju lica koja su obuhvaćena Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom na kantonalnom nivou.

U navedenom kontekstu podsjećamo i na Odluku Ustavnog suda BiH. broj: U 9/12 od 30.01.2013.godine. kojom je ukinuta odredba člana 18. zbog različitog tretiranja lica s invaliditetom s obzirom na starosnu dob.

Iz svega naprijed navedenog smatramo da se predložena odredba člana 2. stav (2) u cijelosti treba brisati.

Član 5. Nacrta zakona:

(1) Pored prava utvrđenih ovim zakonom organi i institucije u čijoj je nadležnosti zaštita i ostvarivanje prava lica sa invaliditetom, mogu u svojim posebnim zakonima ugraditi jedinstvena načela iz ovog zakona, utvrditi i druga prava, koja će biti u funkciji unapređenja položaja lica sa invaliditetom u društvu, u skladu sa svojim mogućnostima i njihovim potrebama.

(2) Propisima iz stava (1) ovog člana ne mogu se izmijeniti osnovna prava materijalne podrške lica sa invaliditetom, utvrđena ovim zakonom, niti po vrsti niti po obimu – **bríše se.**

Obrazloženje: Poglavlje nosi naziv JEDINSTVENA NAČELA, a navedeni član, suprotno tematici poglavlja definira mogućnost proširenja prava koja nisu predmet uređenja poglavlja.

Član 7. stav (1) tačka h) Nacrta zakona:

h) smještaj u drugu porodicu – mijenja se

Stav (4) – dodaje se i glasi: „Propisima kantona mogu se utvrditi druga prava u skladu sa finansijskim mogućnostima kantona“

Obrazloženje: tačka h) treba da glasi: „**Smještaj u hraniteljsku porodicu**“ – kako bi se pravo terminološki uskladilo sa Zakonom o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji BiH. Dodavanjem stav (4) propisuje se mogućnost da kanton može utvrditi prošireno pravo u skladu sa programima razvoja socijalne zaštite i specifičnim prilikama u kantonu.

Član 10. Nacrt Zakona:

(1) Pravo na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak po odredbama ovog zakona ne može koristiti lice ukoliko to pravo koristi ili može koristiti po drugim propisima (propisima o pravima boraca, civilnim žrtvama rata, propisima PIO/MIO-lična invalidnina po ovom zakonu-naknada za fizičku onesposobljenost).

(2) Ukoliko lice sa invaliditetom već koristi ova prava po nekom drugom propisu, nema mogućnost odabira da to pravo koristi po odredbama ovog zakona, iako je povoljnije – **mijenja se**.

(3) Izuzetno od stava (2) ovog člana pravo povoljnijeg izbora prava ima – **briše se**.

a) lice koje koristi ili ispunjava uslove za ostvarivanje prava na mjesečno lično novčano primanje po drugom propisu, u odnosu na ličnu invalidninu po ovom propisu;

b) lice koje će po osnovu tjelesnog oštećenja usljed eksplozije zaostalog ratnog materijala, ispuniti uslove za ostvarivanje povoljnijeg prava po drugom propisu, u odnosu na sva prava koja koristi ili može koristiti po ovom propisu.

Obrazloženje: Stav (2) treba da glasi: „**Ukoliko lice ostvaruje ili može ostvariti pravo iz stava (1) ovog člana po drugom propisu, ima pravo izbora onog prava koje je za njega povoljnije**“.

Opće pravilo o najpovoljnijem pravu podrazumijeva da se u slučaju postojanja više mogućnosti za ostvarivanja istog prava ide u korist lica koje to pravo ostvaruje na način da mu se omogući korištenje onog prava koje je u konkretnom slučaju za njega najpovoljnije. Ovo je osobito važno u kontekstu odredbe člana 33. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica FBiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 33/04, 56/05, 70/07, 9/10, 90/17 i 29/22), koja tu mogućnost dopušta, pa bi odredba iz predloženog Nacrta bila u koliziji sa citiranim zakonom.

Stav (3) treba **brisati** jer ima diskriminatorni karakter u odnosu na određene kategorije.

Smatramo da odredbe zakona ne smiju davati prednost određenim kategorijama u odnosu na druge ni po kojem osnovu shodno odredbama Zakona o zabrani diskriminacije, a posebno u kontekstu jedinstvenog načela propisanog odredbom člana 4. stav (1) tačka a).

Član 11. stav (2) Nacrt Zakona:

(1) Radi ostvarivanja osnovnih prava utvrđenih ovim zakonom, lica sa invaliditetom se razvrstavaju prema utvrđenom procentu oštećenja organizma u dvije grupe i to: - **mijenja se**

a) I grupa – lica sa invaliditetom sa 100% oštećenja organizma

b) II grupa – lice sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma

(2) Lica sa invaliditetom kod kojih je utvrđen stepen oštećenja organizma u visini od 60 %, 70 % i 80 % mogu ostvarivati prava iz člana 7. stav (1) tač. d), e), f), g), h), i j) ovog zakona, koja su regulisana propisima iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, zapošljavanja, te kantonalnim propisima u pogledu visine novčanih iznosa, uslova njihovog ostvarivanja i postupka za njihovim ostvarivanjem – **briše se.**

Obrazloženje: Član 11. Stav (1) treba da glasi: „ Radi ostvarivanja prava utvrđenih ovim zakonom, lica sa invaliditetom se, prema utvrđenom procentu oštećenja organizma dijele u 5 grupa:

- a) I grupa – lice sa invaliditetom sa 100% oštećenja organizma
- b) II grupa – lice sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma
- c) III grupa - lice sa invaliditetom sa 80% oštećenja organizma
- d) IV grupa - lice sa invaliditetom sa 70% oštećenja organizma
- e) V grupa - lice sa invaliditetom sa 60% oštećenja organizma

Smatramo da je potrebno sva lica kojima je Nalazom, ocjenom i mišljenjem Instituta za medicinsko vještačenje utvrđen određen procenat invaliditeta obuhvatiti ovom zakonskom odredbom kako bi se izbjegla diskriminacija između lica sa invaliditetom.

Eventualno se razlika može napraviti u pogledu obima prava koje se priznaje određenim kategorijama a nikako potpunim isključivanjem određenih kategorija. Osim diskriminacije, ovakvom formulacijom zakonske odredbe onemogućava se dostupnost i jednak tretman u ostvarivanju prava svih lica sa invaliditetom koje je kao jedinstveno načelo utvrđeno odredbom člana 4. stav (1) tačka b) predloženog Nacrta Zakona.

Izopćavanjem određenih kategorija lica sa invaliditetom u pogledu mogućnosti ostvarivanja prava propisanih zakonom, kao i prenošenje određenih prava na nivo kantona vodi pravnoj nesigurnosti, jer je pravo svakog pojedinca da bude upoznat sa pravnom normom koja se odnosi na njega, te da ta pravna norma bude na njega primjenjena jednako kao i prema ostalim pojedincima ako se oni nalaze u jednakoj pravnoj situaciji. Pravna nesigurnost posebno dolazi do izražaja u dijelu kojim se ostvarivanje i finasiranje određenih prava prenosi na kantonalni nivo jer bi kantoni zbog različitih finansijskih mogućnosti različito definisali iznose prava čime bi se stvarala diskriminacija između lica koja žive na različitim kantonima.

Predloženom odredbom Nacrta Zakona nametnule bi se nove finansijske obaveze kantonima što je u suprotnosti sa Izjavom o fiskalnoj procjeni od 01.08.2022.godine Federalnog ministarstva rada i socijalne politike.

Član 14. stav (2) i (3) Nacrt Zakona:

(2) Pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ne može ostvariti licesa invaliditetom smješteno u ustanovu socijalne zaštite, ukoliko troškovi smještaja u cijelosti ili djelimično, padaju na teret općinskog, odnosno kantonalnog budžeta, bez obzira na visinu participacije – **briše se.**

(3) Lice sa invaliditetom koje je smješteno u ustanovu socijalne zaštite može, uz ispunjenje svih ostalih uslova predviđenih ovim zakonom, ostvariti pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ukoliko on ,članovi njegove porodice,staratelj ili treće lice, u cijelosti snose troškove smještaja u ustanovi- **briše se.**

Obrazloženje: Naime, odredba ovog člana je suprotna načelu dostupnosti i jednakog tretmana u ostvarivanju prava lica sa invaliditetom koje je kao jedinstveno načelo utvrđeno odredbom člana 4. stav (1) tačka b) predloženog Nacrta Zakona.

Nejednak tretman se prevashodno ogleda u činjenici da se odredbama stava (2) i stava (3) jednoj kategoriji osoba sa invaliditetom, koje su smještene u ustanovu socijalne zaštite pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ne priznaje, dok se drugoj kategoriji osoba sa invaliditetom koje su, također, smještene u ustanovu socijalne zaštite to pravo priznaje. Apsurdnost odredbe najbolje ilustruje činjenica da se predmetno pravo priznaje osobama koje imaju članove porodice koji su u mogućnosti da snose troškove smještaja u ustanovi socijalne zaštite, dok se to isto pravo ne priznaje osobama koje su u stanju socijalne potrebe, a nemaju članove

Naime, odredba ovog člana je suprotna načelu dostupnosti i jednakog tretmana u ostvarivanju prava lica sa invaliditetom koje je kao jedinstveno načelo utvrđeno odredbom člana 4. stav (1) tačka b) predloženog Nacrta Zakona.

Nejednak tretman se prevashodno ogleda u činjenici da se odredbama stava (2) i stava (3) jednoj kategoriji osoba sa invaliditetom, koje su smještene u ustanovu socijalne zaštite pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ne priznaje, dok se drugoj kategoriji osoba sa invaliditetom koje su, također, smještene u ustanovu socijalne zaštite to pravo priznaje. Apsurdnost odredbe najbolje ilustruje činjenica da se predmetno pravo priznaje osobama koje imaju članove porodice koji su u mogućnosti da snose troškove smještaja u ustanovi socijalne zaštite, dok se to isto pravo ne priznaje osobama koje su u stanju socijalne potrebe, a nemaju članove porodice koji su u mogućnosti snositi troškove smještaja. iz kojeg razloga se troškovi njihovog boravka snose iz sredstava općinskog odnosno kantonalnog budžeta, čime se dovode u neravnopravan položaj u odnosu na osobe koje su u mogućnosti snositi troškove smještaja.

Formulacijom odredbe "... ukoliko troškovi smještaja u cijelosti ili djelimično..." ponovo se dodatno opterećavaju kantonalni budžeti, što je u suprotnosti sa Izjavom o fiskalnoj procjeni od 01.08.2022. godine Federalnog ministarstva rada i socijalne politike.

Također ukazujemo da je slična odredba već prisutna u važećem Zakonu o osnovama socijalne zaštite i kao takva je diskutabilna zbog različitih finansijskih mogućnosti kantona i nejednakog tretmana korisnika ovog prava u dodatnom finansiranju troškova smještaja iz kantonalnih budžeta.

VII ISPLATA NOVČANIH NAKNADA ZA PRIZNATA PRAVA

Član 21. (Izjednačavanje mogućnosti) – **mijenja se.**

Pozicionirati odredbu u uvodnom dijelu propisa ili u općim principima glavnog dijela propisa i preformulisati istu jer svrha isplate ne može biti naknada.

Svrha isplate novčanih naknada licima iz člana 11. Stav (1) u smislu ovog zakona je naknada za izjednačavanje mogućnosti po osnovu invaliditeta, odnosno namjera države da licima sa najtežim stepenom oštećenja organizma, nadoknadi dio troškova prouzrokovan invaliditetom, radi izjednačavanja mogućnosti i omogućavanja uključenja u sve društvene tokove.

Obrazloženje: Odredba člana 21. treba da glasi: „Svrha isplate novčanih naknada licima iz člana 11. stav (1) ovog zakona jeste stvaranje pretpostavki kojima će se osigurati jednake mogućnosti licima sa invaliditetom kako bi ravnopravno participirali u svim sferama društvenog života“.

Smatramo, također, da je svrsishodnije ovu odredbu pozicionirati u uvodnom dijelu propisa ili u općim principima glavnog dijela propisa. Naime, ova odredba govori o svrsi isplate novčane naknade i izjednačavanju mogućnosti lica s invaliditetom, te se kao takva više odnosi na opće principe, nego na direktno propisivanje prava i obaveza.

Član 33. (Poticanje saradnje sa organizacijama)

U cilju ostvarivanja boljeg položaja i zaštite osoba sa invaliditetom, čija se prava utvrđuju ovim zakonom, nadležni organi Federacije, kantona i općina mogu ostvarivati, podržavati i poticati saradnju sa reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom - **Pozicionirati odredbu u uvodnom dijelu propisa ili u općim principima glavnog dijela propisa.**

Obrazloženje: U vezi s članom 33. Nacrta zakona koji govori o poticanju saradnje sa organizacijama osoba s invaliditetom, mišljenja smo da bi i za ovu odredbu više odgovoralo da bude pozicionirana u uvodnom dijelu propisa ili u općim principima glavnog dijela propisa, a ne u poglavlju VIII Postupak ostvarivanja prava.

Dostavljeno:

1x Naslov
1x a/a

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA**

NACRT

**ZAKON
O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE PODRŠKE
LICA SA INVALIDITETOM**

Sarajevo, oktobar 2022. godine

**ZAKON
O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE PODRŠKE
LICA SA INVALIDITETOM**

I OPĆA ODREDBA

**Član 1.
(Predmet)**

Ovim zakonom utvrđuje se definicija lica sa invaliditetom, definicija invaliditeta, jedinstvena načela, jedinstveni institucionalni model za ocjenu stepena invaliditeta, okvir i jedinstven pristup materijalne podrške lica sa invaliditetom, osnovna prava, obim i uslovi pod kojima se ostvaruju, osnovica za ta prava, finansiranje, svrha isplate novčanih naknada za priznata prava, postupak za ostvarivanje osnovnih prava, nadzor nad primjenom zakona i druga pitanja od značaja za ostvarivanje osnovnih prava lica sa invaliditetom na području Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

II DEFINICIJA LICA SA INVALIDITETOM I INVALIDITETA

**Član 2.
(Definicija lica sa invaliditetom)**

- (1) Lice sa invaliditetom, u smislu ovog zakona, je lice kod kojeg postoje trajne promjene u zdravstvenom stanju, odnosno trajno oštećenje organizma koje je prouzrokovano bolešću (urođenom ili stečenom) ili povredom i koje se ne može otkloniti liječenjem ili mjerama medicinske zaštite, a koje je zbog takvog stanja u interakciji sa različitim barijerama onemogućeno, pod jednakim uslovima ravnopravno sa ostalim članovima tog društva, sudjelovati u svim segmentima života, a to su:
- a) djeca i odrasli koja su slijepa i slabovida;
  - b) gluha i nagluha;
  - c) sa poremećajima u govoru i glasu;
  - d) sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju;
  - e) sa smetnjama u psihičkom razvoju (lakog, umjerenog, težeg i teškog stepena);
  - f) lica sa kombinovanim smetnjama (višestruko ometena u razvoju).
- (2) Kod lica kod kojih je do promjene u fiziološkom funkcionisanju organizma (ograničenje fizioloških i psihičkih sposobnosti kao što je umanjenje snage, izdržljivosti i opterećenja, smanjenje pokretljivosti kičme i ekstremiteta, staračko smanjivanje pamćenja, specifična ograničenja vida i sluha) došlo uslijed prirodnog procesa starenja, ne utvrđuje se invaliditet, a prava po osnovu takvog stanja ova lica mogu ostvariti po kantonalnim propisima.

Član 3.
(Definicija invaliditeta)

Invaliditet može biti:

- a) mentalni (mentalna oboljenja);
- b) intelektualni (smetnje u intelektualnom razvoju i funkcionisanju);
- c) fizički (tjelesna oštećenja);
- d) senzorni (čulna oštećenja).

III JEDINSTVENA NAČELA

Član 4.
(Jedinstvena načela, nediskriminacija i rodna jednakost)

Jedinstvena načela u smislu ovog zakona su :

- a)rodna jednakost, ravnopravnost i nediskriminacija spolna, starosna, vjerska, rasna, nacionalna, etnička, socijalna, politička, te svaka druga po bilo kojoj drugoj osnovi;
- b)dostupnost i jednak tretman u ostvarivanju prava lica sa invaliditetom po ovom zakonu;
- c) pristup informacijama i odgovarajuća komunikacija korisnika i pružatelja usluga;
- d)uvažavanje urođenog dostojanstva, lične autonomije, uključujući slobodu izbora i nezavisnost lica sa invaliditetom i afirmisanje njihovih potreba i mogućnosti;
- e)razvijanje ambijenta za stvaranje jednakih mogućnosti za lica sa invaliditetom, sa posebnim osvrtom na lica sa najtežim oblicima invaliditeta;
- f)osiguranje aktivne uloge, promocije i podrške za lica sa invaliditetom u svim politikama i mjerama;
- g)osiguranje uključivanja pitanja invaliditeta u sve razvojne dokumente u zemlji, na svim nivoima organizovanja;
- h)osiguranje sektorskih mjera kojima se ta pitanja uređuju za zdrava lica, čijom bi provedbom bile stvorene mogućnosti za ravnopravno sudjelovanje lica sa invaliditetom u području obrazovanja, pristupačnosti okoliša, usluga i informacija, zdravstvene zaštite i socijalne sigurnosti, zapošljavanja i samostalnog porodičnog života, sporta i rekreacije, pristupa kulturi, pravdi, pravu na religiju i uključivanje u politički i javni život, podizanja svijesti javnosti i unapređivanje poštovanju njihovih prava.

Član 5.

(Proširenje prava prema mogućnostima kantona)

- (1) Pored prava utvrđenih ovim zakonom organi i institucije u čijoj je nadležnosti zaštita i ostvarivanje prava lica sa invaliditetom, mogu u svojim posebnim zakonima ugraditi jedinstvena načela iz ovog zakona, te utvrditi i druga prava, koja će biti u funkciji unapređenja položaja lica sa invaliditetom u društvu, u skladu sa svojim mogućnostima i njihovim potrebama.
- (2) Propisima iz stava (1) ovog člana ne mogu se izmijeniti osnovna prava materijalne podrške lica sa invaliditetom, utvrđena ovim zakonom, niti po vrsti niti po obimu .

IV JEDINSTVENI INSTITUCIONALNI MODEL ZA OCJENU STEPENA INVALIDITETA

Član 6.

(Način pribavljanja ocjene)

- (1) Procenat invaliditeta u smislu člana 3. ovog zakona, utvrđuje se na osnovu jedinstvenih pravila, kriterija i procedura, za sve osobe sa invaliditetom.
- (2) Ocjenu o procentu invaliditeta iz stava (1) ovog člana, donosi Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja (u daljem tekstu: Institut), na osnovu Pravilnika o jedinstvenim kriterijima i pravilima postupka za medicinsko vještačenje i Liste invaliditeta, koja je njegov sastavni dio.
- (3) Ocjenom se utvrđuju samo trajne, odnosno konačne promjene u zdravstvenom stanju, odnosno trajno oštećenje organizma koje je prouzrokovano bolešću (urođenom ili stečenom), povredom i koje se ne može otkloniti mjerama medicinske zaštite i rehabilitacije.
- (4) Pribavljanje ocjene medicinskog vještačenja se obavlja na zahtjev lica sa invaliditetom ili po zahtjevu nadležnog organa

V OKVIR MATERIJALNE PODRŠKE LICIMA SA INVALIDITETOM

Član 7.

(Prava lica sa invaliditetom)

- (1) Lica sa invaliditetom iz člana 2. stav (1) ovog zakona imaju slijedeća prava i to na :
  - a) ličnu invalidnina;
  - b) dodatak za njegu i pomoć od drugog lica;
  - c) ortopedski dodatak;

- d) pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala;
- e) osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija);
- f) prioritetno zapošljavanje pod jednakim uslovima;
- g) novčanu i drugu materijalnu pomoć;
- h) smještaj u drugu porodicu;
- i) smještaj u ustanovu socijalne zaštite;
- j) usluge socijalnog i drugog stručnog rada;
- k) kućna njega i pomoć u kući.

(2) Prava iz stava (1) tač. a), b) i c) ovog člana, ostvaruju se pod uslovima, na način i po postupku utvrđenim ovim zakonom.

(3) Prava iz stava (1) tač. d), e), f) g), h), i), j), k) ovog člana, ostvaruju se u skladu sa propisima o socijalnoj zaštiti, zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju i socijalnoj zaštiti.

Član 8.

(Osnovni uslovi za ostvarivanje prava)

Pravo na novčane naknade za ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak po odredbama ovog zakona, mogu ostvariti lica sa invaliditetom, koja između ostalih ispunjavaju i ove uslove:

- a) kod kojih je ocjenom medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta utvrđen procenat ukupnog oštećenja organizma u visini od 90% i 100%;
- b) lica koja su državljani Bosne i Hercegovine i koja imaju prijavljeno prebivalište ili boravište na području Federacije.

Član 9.

(Gubitak prava zbog odjave prebivališta-boravišta)

Ukoliko korisnik prava odjavi prebivalište ili boravište sa područja Federacije, sva prava utvrđena pravomoćnim rješenjem mu prestaju sa datumom odjave.

Član 10.

(Mogućnost izbora povoljnijeg prava)

- (1) Pravo na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak po odredbama ovog zakona ne može koristiti lice ukoliko to pravo koristi ili može koristiti po drugim propisima (propisima o pravima boraca, civilnim žrtvama rata, propisima PIO/MIO-lična invalidnina po ovom zakonu-naknada za fizičku onesposobljenost).

(2) Ukoliko lice sa invaliditetom već koristi ova prava po nekom drugom propisu, nema mogućnost odabira da to pravo koristi po odredbama ovog zakona, iako je povoljnije.

(3) Izuzetno od stava (2) ovog člana pravo povoljnijeg izbora prava ima:

- a) lice koje koristi ili ispunjava uslove za ostvarivanje prava na mjesečno lično novčano primanje po drugom propisu, u odnosu na ličnu invalidninu po ovom propisu;
- b) lice koje će po osnovu tjelesnog oštećenja uslijed eksplozije zaostalog ratnog materijala, ispuniti uslove za ostvarivanje povoljnijeg prava po drugom propisu, u odnosu na sva prava koja koristi ili može koristiti po ovom propisu.

VI OSNOVNA PRAVA LICA SA INVALIDITETOM

Član 11.

(Zakonski minimum oštećenja organizma za ostvarivanjem svih prava)

(1) Radi ostvarivanja osnovnih prava utvrđenih ovim zakonom, lica sa invaliditetom se razvrstavaju prema utvrđenom procentu oštećenja organizma u dvije grupe i to:

- a) I grupa- lica sa invaliditetom sa 100% oštećenja organizma,
- b) II grupa-lica sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma.

(2) Lica sa invaliditetom kod kojih je utvrđen stepen oštećenja organizma u visini od 60%, 70% i 80% mogu ostvarivati prava iz člana 7. stav (1) tač. d), e), f), g), h) i j) ovog zakona, koja su regulisana propisima iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, zapošljavanja, te kantonalnim propisima u pogledu visine novčanih iznosa, uslova njihovog ostvarivanja i postupka za njihovim ostvarivanjem.

A. Naknada za ličnu invalidninu

Član 12.

(Utvrđivanje visine naknada za ličnu invalidninu)

(1) Lična invalidnina određuje se u mjesečnom iznosu, srazmjerno stepenu oštećenja organizma prema nalazu, ocjeni i mišljenju Instituta.

(2) Mjesečni iznosi lične invalidnine određuju se u procentu od osnovice definisane u članu 18. ovog zakona i to:

Grupa	Procent
a) I - lica sa invaliditetom sa 100% oštećenja organizma	40%
b) II - lica sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma.	30%

B Naknada za njegu i pomoć od drugog lica

Član 13.

(Uslovi za ostvarivanjem prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica)

- (1) Radi ostvarivanja prava na naknadu za njegu i pomoć od drugog lica, lica sa invaliditetom razvrstavaju se u dvije grupe i to:
  - a) Prva grupa – lica sa invaliditetom koja su, prema ocjeni Instituta, upućena na stalnu njegu drugog lica i ne mogu samostalno, bez pomoći druge osobe, udovoljiti svojim osnovnim životnim potrebama.
  - b) Druga grupa – lica sa invaliditetom koja, prema ocjeni Instituta, ne mogu potpuno udovoljiti svojim bitnim životnim potrebama.
- (2) U prvu grupu spadaju lica sa invaliditetom koja su zbog utvrđenog oštećenja organizma trajno vezane za postelju ili invalidska kolica i lica bez oba gornja ekstremiteta, a koje se zbog takvog stanja ne mogu samostalno kretati u stanu i izvan stana, uzimati hranu, oblačiti se i svlačiti, održavati ličnu higijenu i obavljati druge osnovne fiziološke potrebe, kao i slijepa lica čiji je ostatak vida na oba oka ispod 0,05 sa korekcijom.
- (3) U drugu grupu spadaju lica sa invaliditetom koje se ne mogu samostalno bez pomoći druge osobe kretati izvan stana radi nabavke osnovnih životnih potreština i korištenja zdravstvene zaštite; lica sa mentalnim i intelektualnim invaliditetom koje zahtijevaju trajni podstrek i nadzor drugog lica u cilju zadovoljavanja nekih bitnih životnih potreba.

Član 14.

(Utvrdjivanje visine naknada za dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i isključenje od korištenja)

- (1) Mjesečni iznos naknade za njegu i pomoć od drugog lica određuje se u procentu od osnovice iz člana 18. ovog zakona i to:

a) I grupa	100% od osnovice
b) II grupa	50% od osnovice
- (2) Pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ne može ostvariti lice sa invaliditetom smješteno u ustanovu socijalne zaštite, ukoliko troškovi smještaja u cjelosti ili djelimično, padaju na teret općinskog, odnosno kantonalnog budžeta, bez obzira na visinu participacije.
- (3) Lice sa invaliditetom koje je smješteno u ustanovu socijalne zaštite može, uz ispunjenje svih ostalih uslova predviđenih ovim zakonom, ostvariti pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ukoliko on, članovi njegove porodice, staratelj ili treće lice, u cjelosti snose troškove smještaja u ustanovi.

C Naknada za ortopedski dodatak

Član 15.

(Uslov za ostvarivanjem i utvrđivanje visine naknada za ortopedski dodatak)

- (1) Naknadu za ortopedski dodatak može ostvariti lice kod kojeg je, u skladu sa ocjenom Instituta utvrđena potreba za ovakvim vidom materijalne zaštite, a kod kojeg je došlo do amputacije najmanje jednog ekstremiteta ili teškog oštećenja funkcije ekstremiteta, slijepo lice kao i lice sa enukleacijom jednog oka, te lice sa oštećenjem sluha koje koristi slušni aparat.
- (2) Ortopedski dodatak određuje se u mjesečnom iznosu u visini od 7% od osnovice iz člana 18.ovog zakona.

Član 16.

(Ograničenje u korištenju prava zbog određenih kaznenih djela)

- (1) Prava utvrđena ovim zakonom ne može ostvarivati lice koje je pravomoćnom sudskom presudom osuđeno za krivična djela protiv ustavnog poretka Bosne i Hercegovine, ugrožavanja ustavnog poretka i sigurnosti Bosne i Hercegovine ili Federacije i krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, zbog ratnih zločina.
- (2) Lice iz stava (1) ovog člana gubi pravo koje joj je u skladu sa odredbama ovog zakona, priznato prije donošenja presude.
- (3) Prestanak prava iz stava (2) ovog člana, utvrdit će prvostepeni organ posebnim rješenjem, zaključno sa danom pravomoćnosti presude.
- (4) Licu koje je ostvarilo pravo po ovom zakonu, a protiv kojeg je pokrenut krivični postupak zbog djela iz stava (1) ovog člana, ne isplaćuju se novčana primanja za vrijeme do okončanja tog postupka, o čemu prvostepeni organ donosi posebno rješenje.
- (5) Zadržana novčana primanja isplatit će se licu iz stava (4) ovog člana, ukoliko krivični postupak protiv njega bude pravomoćnom odlukom suda obustavljen, ili ako korisnik pravomoćnom presudom bude oslobođen optužbe, odnosno, ako optužba protiv njega bude odbijena, ali ne zbog nenadležnosti suda.

Član 17.

(Utjecaj sudskih presuda na korištenje prava)

- (1) Korisniku prava, osuđenom pravomoćnom sudskom presudom na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci i duže, ne pripadaju ta prava za vrijeme dok se nalazi na izdržavanju kazne.

- (2) Ako se korisnik novčanih naknada za priznata prava nalazi u pritvoru, članovima porodice koje korisnik izdržava za vrijeme trajanja pritvora, isplaćuje se polovina tih primanja. Zadržana polovina primanja isplatit će se korisniku, ako krivični postupak bude pravomoćnom odlukom suda obustavljen ili ako korisnik pravomoćnom presudom bude oslobođen optužbe, odnosno, ako optužba protiv njega bude odbijena, ali ne zbog nenadležnosti suda.

Član 18.

(Osnovica za obračun novčanih naknada)

- (1) Osnovica za obračun visine mjesečnih novčanih naknada po ovom zakonu, iznosi 80% najniže plaće u Federaciji, a visinu najniže plaće utvrđuje svojim aktima Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije) u skladu sa Zakonom o radu.
- (2) Osnovica se usklađuje sa izmjenama visine najniže plaće.
- (3) Ukoliko se zbog usklađivanja osnovice mijenjaju visine novčanih naknada za priznata prava, korisnicima se neće izdavati nova rješenja, ali će im biti isplaćene naknade u skladu sa izmijenjenim iznosima.

Član 19.

(Povrat neosnovano isplaćenih sredstava)

- (1) Prava lica sa invaliditetom u skladu sa članom 7. stav (1) tač. a), b) i c) ovog zakona, su lična i neprenosiva i prestaju smrću korisnika ili prestankom postojanja zakonskih uslova za njihovim korištenjem, te se ista ne mogu nasljeđivati.
- (2) U slučaju smrti korisnika prava ili nekog drugog razloga, čije postojanje utječe na korištenje, obim i prestanak prava, zakonski nasljednici, staratelji, srodnici i punomoćnici obavezni su u roku od 15 dana od dana smrti, o toj činjenici, obavijestiti nadležni prvostepeni organ-donosioca prvostepenog rješenja, koji je rješavao o pravu umrlog podnosioca zahtjeva.
- (3) Ukoliko lica iz stava (2) ovoga člana u navedenom roku ne prijave činjenicu smrti, protiv istih će biti pokrenuti postupci povrata neopravdano isplaćenih sredstava.
- (4) Lice kojem je isplaćeno novčano primanje prema ovom Zakonu, a na koje nije imalo pravo, dužno je vratiti primljeni iznos ako je :
- a) na osnovu netačnih podataka za koje je znalo ili moralo znati da su netačni, ili je na neki drugi protivpravni način ostvarilo novčano primanje koje mu ne pripada ili je ostvarilo novčano primanje u većem iznosu od onog koje mu pripada;
  - b) ostvarilo novčano primanje zato što nije prijavilo nastale promjene koje utječu na gubitak, prestanak ili smanjenje obima nekog prava, a znalo je ili je moralo znati za te promjene;
  - c) primilo novčani iznos veći od iznosa koji mu je odobren rješenjem.

- (5) Dospjeli, a neisplaćeni iznosi novčanih primanja utvrđenih na osnovu ovog zakona, čine dio ostavinske mase i isplaćuju se nasljednicima u skladu sa odlukom nadležnog suda donesenom u ostavinskom postupku.
- (6) Ukoliko korisniku prava bude isplaćen veći iznos od pripadajućeg, povrat preisplaćenih sredstava se može vršiti i djelimičnim umanjenjem njegovih redovnih mjesečnih naknada po ovom zakonu, koje traje sve dok preisplaćeni novčani iznos ne bude vraćen.

Član 20.

(Nadležnost za isplatu i korekcija koeficijenta)

- (1) Isplate novčanih naknada za priznata prava vrši Federalno ministarstvo rada i socijalne politike po službenoj dužnosti (u daljem tekstu: Ministarstvo).
- (2) Novčana sredstva za isplatu za priznata prava lica sa invaliditetom se u cjelosti osiguravaju u federalnom budžetu.
- (3) Isplate mjesečnih novčanih primanja izvršit će se na osnovu planiranih sredstava za budžetsku godinu, u kojoj se vrši isplata.
- (4) Ukoliko planirana budžetska sredstva za tekuću godinu budu nedovoljna, raspoloživa sredstva dijele se iznosom potrebnim za isplatu i određuje koeficijent za mjesečna davanja, koji ostaje na snazi do rebalansa ili usvajanja novog budžeta.
- (5) Odluku o visini koeficijenta iz stava 4. ovoga člana donosi Vlada Federacije, na prijedlog nadležnog ministarstva.
- (6) Isplate mjesečnih novčanih primanja izvršene na način utvrđen stavovima 4. i 5. ovog člana smatraju se konačnim.
- (7) U slučaju izmjene visine koeficijenta, korisnicima prava se neće izdavati nova rješenja, ali će im biti isplaćeni umanjeni korigovani novčani iznosi.

VII ISPLATA NOVČANIH NAKNADA ZA PRIZNATA PRAVA

Član 21.

(Izjednačavanje mogućnosti)

Svrha isplate novčanih naknada licima iz člana 11. stav (1) u smislu ovog zakona je naknada za izjednačavanje mogućnosti po osnovu invaliditeta, odnosno namjera države da licima sa najtežim stepenom oštećenja organizma, nadoknadi dio troškova prouzrokovan invaliditetom, radi izjednačavanja mogućnosti i omogućavanja uključanja u sve društvene tokove.

VIII POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA

Član 22.

(Nadležnost u postupku)

Postupak za rješavanje o pravima na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak u prvostepenom postupku, provode centri za socijalni rad i općinske službe socijalne zaštite sa područja Federacije, kojima su povjereni poslovi socijalne zaštite, prema mjestu prebivališta ili boravišta podnosioca zahtjeva (u daljem tekstu: općinska služba), a o žalbama protiv rješenja donesenih u prvom stepenu, rješava Ministarstvo.

Član 23.

(Dokazna sredstva)

- (1) Oštećenje organizma lica sa invaliditetom, potrebu za korištenjem prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak, utvrđuje se na osnovu ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta.
- (2) Zahtjev Institutu za pribavljanjem ocjene medicinskog vještačenja, ne smatra se zahtjevom za ostvarivanjem prava u upravnom postupku.
- (3) Podnosilac zahtjeva, je dužan, prilikom predaje zahtjeva za ostvarivanjem prava općinskoj službi, uz ostalu potrebnu dokumentaciju, priložiti i konačan nalaz Instituta pribavljen u postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja.
- (4) Osim dokaza iz stava (3) ovog člana, u spisima predmeta prije rješavanja o zahtjevu podnosioca, potrebno je pribaviti slijedeće dokumente i to :
  - a) kopiju lične karte (CIPS);
  - b) prijavu prebivališta (CIPS);
  - c) dokaz nadležnog organa da traženo pravo ne ostvaruje, odnosno ne može ostvariti po propisima o pravima boraca i članova njihovih porodica, civilnim žrtvama rata i penzijsko-invalidskom osiguranju ;
  - d) uvjerenje o državljanstvu
  - e) kopiju tekućeg računa, te ostale dokumente po zahtjevu općinske službe.

Član 24.

(Postupanje po kontrolnom pregledu)

- (1) Ukoliko je ocjenom medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja određen kontrolni pregled, rješenje ima privremeni karakter i korištenje prava po tom rješenju traje do datuma naloženog kontrolnog pregleda, pa se dalja isplata korisniku prava obustavlja.

- (2) Ako se naloženi kontrolni pregled obavi u roku koji je određen rješenjem, novim rješenjem po obavljanju kontrolnog pregleda, korisniku se prava priznaju kontinuirano.
- (3) Ukoliko korisnik ne postupi u određenom roku i ne obavi kontrolni pregled, korištenje prava mu prestaje rješenjem o prestanku prava sa datumom kontrolnog pregleda, a za nastavak korištenja prava treba podnijeti novi zahtjev za ostvarivanjem prava kod općinske službe.

Član 25.

(Postupak revizije)

- (1) Rješenje doneseno u prvostepenom postupku, kojem je podnosiocu zahtjeva priznato pravo na osnovu ovog zakona, podliježe reviziji.
- (2) Reviziju po službenoj dužnosti vrši Ministarstvo.
- (3) Revizija odlaže izvršenje rješenja.
- (4) Ako je protiv prvostepenog rješenja izjavljena žalba, o reviziji i žalbi se rješava istim rješenjem.
- (5) Ako protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije izjavljena žalba, prvostepeni organ koji je donio to rješenje će ga zajedno sa spisima predmeta dostaviti organu nadležnom za reviziju, u roku od osam dana nakon isteka roka za žalbu.

Član 26.

(Postupanje drugostepenog organa u revizionom postupku)

- (1) Drugostepeni organ će u postupku revizije poništiti, ili ukinuti prvostepeno rješenje i predmet vratiti na ponovni postupak ili sam riješiti stvar, ako utvrdi da su u prvostepenom postupku nepotpuno ili pogrešno utvrđene činjenice ili da se u postupku nije vodilo računa o pravilima postupka, koji bi bili od uticaja na rješavanje ili ako utvrdi da su pogrešno ocijenjeni dokazi, ili da je iz utvrđenih činjenica izveden pogrešan zaključak o činjeničnom stanju, ili da je pogrešno primijenjen materijalni propis na osnovu kojeg je stvar riješena.
- (2) Prvostepeni organ čije je rješenje u postupku revizije poništeno ili ukinuto i predmet vraćen na ponovni postupak donosi novo rješenje.
- (3) Protiv rješenja iz stava 2. ovog člana će se obaviti ponovni postupak revizije i na isto se može izjaviti žalba.

Član 27.

(Postupanje drugostepenog organa po izjavljenoj žalbi)

- (1) U drugostepenom postupku po žalbi, Ministarstvo će pribaviti nalaz, ocjenu i mišljenje Instituta, ako je predmet žalbe ocjena Instituta.
- (2) U postupku po izjašnjenju na pribavljeni nalaz u drugostepenom postupku, Ministarstvo može, shodno slobodnoj procjeni pribaviti, još jedan nalaz i mišljenje drugostepene ljekarske komisije o oštećenju organizma i potrebi za korištenjem prava na dodatak za njegu i pomoć drugog lica i ortopedski dodatak.

Član 28.

(Primjena propisa)

U postupku ostvarivanja prava utvrđenih ovim zakonom, primjenjuju se propisi o upravnom postupku, izuzev u dijelu postupka koji je odredbama ovog zakona posebno uređen.

Član 29.

(Troškovi postupka i refundacija troškova)

- (1) Troškovi postupka za ostvarivanjem prava u prvom stepenu padaju na teret podnosioca zahtjeva.
- (2) Ukoliko podnosiocu zahtjeva, u skladu sa ovim zakonom, prvostepenim rješenjem budu priznata prava, ima pravo na refundaciju troškova pregleda iz sredstava kantonalnog budžeta kantona u kojem osoba ima prebivalište ili boravište u momentu podnošenja zahtjeva, po podnesenom zahtjevu za povrat.
- (3) Troškovi drugostepenog postupka padaju na teret organa koji vodi postupak.
- (4) Pod troškovima postupka u smislu ovoga člana, podrazumijevaju se isključivo troškovi pribavljanja ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta.

Član 30.

(Početak korištenja prava)

- (1) Za korisnike prava, koji ispunjavaju uslove za ostvarivanjem prava iz ovog zakona, prava će se priznati od prvog dana narednog mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za priznavanjem prava općinskoj službi.
- (2) Novčana primanja utvrđena ovim zakonom isplaćuju se u mjesečnim iznosima u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.

Član 31.
(Ponovni postupak)

- (1) Na zahtjev korisnika prava ponovni postupak, u skladu sa ovim zakonom, može se pokrenuti, tek nakon isteka dvije godine od dana donošenja rješenja po kojem ostvaruje pravo.
- (2) Postupak se može pokrenuti i prije isteka ovoga roka, ukoliko se radi o novoj povredi ili bolesti pa je nastupilo pogoršanje zdravstvenog stanja, što je utvrđeno nalazom, ocjenom i mišljenjem Instituta, u odnosu na stanje utvrđeno ranijim nalazom Instituta.
- (3) Ukoliko je novi nalaz Instituta identičan ranijem nalazu, po zahtjevu za ostvarivanjem prava općinska služba neće donositi novo rješenje o priznavanju prava, već će odbiti zahtjev zbog neispunjavanja uslova za ostvarivanjem prava po, zahtjevu zbog pogoršanja.

Član 32.
(Evidencija korisnika i izvršenih isplata)

- (1) Nadležna općinska služba vodi evidencije o korisnicima i izvršenim isplatama, prema ovom zakonu.
- (2) Nadležna općinska služba odgovorna je za kontrolu, praćenje i evidentiranje svih promjena od utjecaja na ostvarivanje prava korisnika, a posebno u odnosu na činjenicu smrti.

Član 33.
(Poticanje saradnje sa organizacijama)

U cilju ostvarivanja boljeg položaja i zaštite osoba sa invaliditetom, čija se prava utvrđuju ovim zakonom, nadležni organi Federacije, kantona i općina mogu ostvarivati, podržavati i poticati saradnju sa reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom.

IX NADZOR

Član 34.
(Vršenje upravnog nadzora)

- (1) Upravni nadzor nad primjenom ovog zakona i podzakonskih propisa za njegovu provedbu vrši Ministarstvo i nadležne općinske službe u Federaciji, svako iz okvira svoje nadležnosti.
- (2) Kontrolu isplata novčanih naknada korisnicima prava vrši Ministarstvo.

- (3) Ministarstvo, u elektronskoj bazi podataka, prikuplja, obrađuje i vodi evidencije o ličnim podacima podnosioca zahtjeva i korisnika prava koji su neophodni za ostvarivanje nadležnosti utvrđenih ovim zakonom, uključujući i njihov jedinstveni matični broj.
- (4) Lični podaci iz stava (3) ovog člana, mogu se unositi u isprave kojima se rješava o pravima utvrđenim ovim zakonom.

Član 35.
(Inspekcijski nadzor)

Inspekcijski nadzor nad provođenjem ovog zakona i podzakonskih akata donesenih na osnovu ovog zakona, vrši nadležna federalna inspekcija po zahtjevu nadležnog organa ili po saznanju za učinjene propuste, u skladu sa svojim nadležnostima.

Član 36.
(Provedbeni propisi)

Federalni ministar rada i socijalne politike donijeti će u roku od 60 dana, od dana stupanja na snagu ovog zakona, propise o načinu i postupku ostvarivanja prava prema ovom zakonu, načinu isplate novčanih primanja, načinu vođenja evidencija o korisnicima prava i izvršenim isplatama i dostavljanju izvještaja o utrošenim sredstvima prema ovom zakonu.

X PREKRŠAJNE ODREDBE

Član 37.
(Prekršajne odredbe)

- (1) Novčanom kaznom od 500 do 1.000 KM kaznit će se za prekršaj općinska služba ako:
- a) Korisniku protivno odredbama ovog zakona, uskrati ili ograniči prava koja mu pripadaju;
  - b) Omogući korištenje prava osobi kojoj ne pripada pravo po ovom zakonu ili joj ne pripada u tom obimu;
- (2) Za prekršaj iz stava (1) ovog člana kaznit će se i odgovorna osoba u centru ili službi novčanom kaznom od 100 do 400 KM.

XI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 38.
(Način usklađivanja za postojeće korisnike prava)

- (1) Svim korisnicima prava uvedenim u pravo po pravomoćnim rješenjima, koji su prava ostvarili i koriste ih po propisima koji su bili na snazi do dana stupanja na

snagu ovog zakona, izvršiti će se u skladu sa ovim zakonom korekcije mjesečnih novčanih naknada kroz jedinstvenu elektronsku bazu podataka, koju vodi Ministarstvo.

- (2) Korekcije će se izvršiti počev od prvog dana narednog obračunskog perioda, u odnosu na obračun koji je izvršen u mjesecu u kojem je ovaj zakon stupio na snagu.
- (3) Korisnicima prava se neće donositi nova rješenja.

Član 39.

(Način isplate za nove podnosiocje zahtjeva)

Za nove podnosiocje, koji podnesu zahtjev za ostvarivanjem prava kod nadležne općinske službe, nakon stupanja na snagu ovog zakona, obračun mjesečnih novčanih naknada za priznata prava će se utvrditi po odredbama ovog zakona.

Član 40.

(Način usklađivanja, isplate i okončanja ranije započelih postupaka)

- (1) Za podnosiocje zahtjeva, čiji su upravni postupci i postupci pribavljanja ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja započeti i nisu okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona, odnosno u kojima nije doneseno rješenje u upravnom postupku, završit će se po odredbama ovog zakona.
- (2) Obračun mjesečnih novčanih naknada kod priznavanja prava za lica iz stava (1) ovog člana, izvršiti će se po odredbama zakona koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja zahtjeva pa do prvog dana narednog obračunskog perioda u odnosu na obračun koji je izvršen u mjesecu u kojem je ovaj zakon stupio na snagu, a nadalje u skladu sa odredbama ovog zakona..

Član 41 .

(Prestanak primjene zakonskih odredaba)

Danom stupanja na snagu ovog zakona, prestaje primjena odredaba člana 7. stav (2), članova 18a., 18b, 18c.,18d., 18e., 18f., 18g., 18h., 18i., 18j., 18k., 18l., 18lj., 18m., 18n.,18nj., 18o., i 18p. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/99, 54/04, 14/09, 39/06, 45/16 i 40/18).

Član 42.

(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH “ .

**OBRAZLOŽENJE
NACRTA ZAKONA O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE
PODRŠKE LICA SA INVALIDITETOM**

I - USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE OVOG ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbama člana III.2.e/, u vezi sa članom III.3.(3). Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je utvrđeno da, federalna vlast ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone koji se tiču socijalne politike.

Prema odredbama člana III.2.e/ i člana III.3./1/ i /2/ Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, federalna vlast i kantoni su zajednički nadležni za socijalnu politiku /u koju oblast spada i zaštita lica sa invaliditetom/. Tu nadležnost ostvaruju zajednički ili odvojeno, ili od strane kantona koordinirano od federalne vlasti. U pogledu ovih nadležnosti kantoni i federalna vlast dogovaraju se na trajnoj osnovi.

Kantoni u ovoj oblasti imaju pravo utvrđivati politiku i provoditi zakone (član III.3.(4)), kao i provoditi socijalnu politiku i uspostavljati službe socijalne zaštite (član III.4.j)).

Prema odredbama člana V.A.20./1/d/ Ustava Federacije Bosne i Hercegovine pored ostalih nadležnosti utvrđenih Ustavom, Parlament Federacije nadležan je za donošenje zakona o vršenju funkcija federalne vlasti.

II - RAZLOZI ZA DONOŠENJE OVOG ZAKONA

Važeći Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18) je pretrpio mnogo izmjena i dopuna.

U cilju realizacije zaključaka donesenih od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine u proteklim periodima, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je poduzimao aktivnosti u smislu da se iz postojećeg zakona, izdvoje dijelovi zakona koji se odnose na različite oblasti iz teksta osnovnog zakona, u formi zasebnih zakona, kako je to Vlada Federacije BiH i zahtjevala.

Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata u Federaciji Bosne i Hercegovine, izdvojene su i doradene odredbe iz Zakona o osnovama socijalne zaštite, isti je trenutno u zakonskoj proceduri, te će njegovim usvajanjem odredbe Zakona o osnovama socijalne zaštite biti stavljene van snage, u dijelu koji se tiče zaštite prava civilnih žrtava rata.

Zakon o osnovama socijalne zaštite i minimumu socijalne sigurnosti, trenutno se iznalaze prijedlozi pravnih rješenja koja su predmet obrade u ovom zakonu, te kad se steknu uslovi biti će sačinjen tekst posebnog zakona, koji će se uputiti u zakonsku proceduru.

Zakon o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/22), su također dijelovi iz osnovnog zakona stavljani van snage, njegovim usvajanjem.

Vlada Federacije je na svojoj 310. sjednici održanoj dana 07.04.2022. godine, donijela Zaključak V.broj: 475/2022 kojim je zadužila Federalno ministarstvo rada i socijalne politike da, u roku od šest mjeseci, sačini Prednacrt zakona o jedinstvenim načelima i

okviru materijalne podrške lica sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji će uputiti u parlamentarnu proceduru. Između ostalih pitanja, razmotrit će se pitanja visine osnovice i njenog procenta za obračun novčanih naknada za prava priznata rješenjima iz upravnih postupaka. U tom posebnom zakonu, po njegovom sačinjavanju, biti će obrađena sva pitanja za osobe sa invaliditetom „neratni invalidi“. Njegovim usvajanjem i taj dio osnovnog zakona će se staviti van snage. Iz navedenih razloga je i sačinjen predmetni tekst zakona.

III - OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA

Član 1. definiše se ukratko sadržaj predmetnog propisa u smislu da isti reguliše sva pitanja od značaja za kategoriju „neratnih invalida“, u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje prava ,koja su ovim zakonom propisana.

Članom 2. i 3. po prvi put je u zakonskoj normi određena definicija invaliditeta i definicija lica sa invaliditetom, u skladu sa međunarodnim dokumentima.

Članom 4. i 5. razrađuju se jedinstvena načela, odnosno okvirno uređuju pitanja iz svih oblasti od značaja za lica sa invaliditetom, koja su djelimično uređena i trebaju biti uređena i drugim zakonima, kojima se ta pitanja uređuju za zdrave osobe. Tekstom ovog zakona se uređuje samo dio tih pitanja, koja se odnose na pružanje materijalne podrške licima sa najtežim stepenom invaliditeta, zbog utvrđenog zdravstvenog stanja organizma.

Član 6. Tokom, proteklih godina, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike je kroz donošenje sudskih presuda ukazivano da postoje nesuglasice u primjeni tada važeće Liste invaliditeta i Uputstva za primjenu iste, jer se osporavaju procedure njihovog donošenja, načini ocjene i postotci oštećenja organizma, koji su različiti za različite kategorije lica sa invaliditetom zbog uzroka njegovog nastanka.

Institut za medicinsko vještačenje je po prvi put sačinio, usvojio i primjenjuje Pravilnik o jedinstvenim kriterijima i pravilima postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja i Listu invaliditeta, koja je njegov sastavni dio. Isti će poštovati načela sadržana u UN Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom, a bazirat će se na dijelovima Liste svjetske zdravstvene organizacije (MKF), kojima se isključivo tretira invaliditet, urođeni i stečeni, nakon završenog liječenja, a primjenjivat će se prilikom donošenja ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja za sve kategorije lica sa invaliditetom. Donošenjem ovog Pravilnika i Liste, se postupilo po preporukama Komiteta za prava lica sa invaliditetom iz dokumenta. Zaključna razmatranja o inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine, kojim je preporučeno da država potpisnica izradi i primjeni usklađene kriterije i postupke ocjenjivanja procenta invalidnosti za sva lica sa invaliditetom, bez obzira na uzrok nastanka invalidnosti. Tako da su novodoneseni akti Instituta za medicinsko vještačenje, osnov za sačinjavanje ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta, za osobe sa invaliditetom „neratni invalidi“.

Članom 7., 8. i 9. se utvrđuje vrsta i obim prava materijalne podrške licima sa najtežim utvrđenim stepenom oštećenja organizma (90% i 100%), te drugi uslovi koji

trebaju biti ispunjeni da bi se ta prava ostvarila, odnosno uslovi koji su smetnja za njihovim ostvarivanjem.

Član 10. Dosadašnjim zakonskim odredbama postojala je striktna zabrana korištenja bilo kojeg prava po ovom propisu, ukoliko korisnik isto pravo koristi ili može koristiti po drugom propisu, iako je za njega povoljnije. Predloženom izmjenom je za određene kategorije ostavljena mogućnost odabira povoljnijeg prava i to prvenstveno za posebnu kategoriju civilnih žrtava rata, jer se radi o posebno osjetljivoj populaciji i licima čiji bi invaliditet nastupio od zaostalog ratnog materijala. Na ovakav način pokušava se licima, koje po drugom propisu mogu ostvariti povoljnija prava, mogućnost izbora povoljnijeg prava, u odnosu na prava propisana ovim zakonom.

Članom 11., 12., 13., 14. i 15. predloženog teksta se uređuju osnovna prava na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć drugog lica i ortopedski dodatak, za lica kod kojih je utvrđen stepen oštećenja organizma u visini od 90% i 100%, te druga prava koja mogu ostvarivati osobe sa invaliditetom kod kojih je utvrđeno oštećenje organizma u visini od 60%, 70% i 80%, po drugim propisima.

Po prvi put je ovakva zaštita uvedena u Izmjenama zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj 14/09).

UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom je utvrđeno: „Osobe sa invaliditetom su one osobe, koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno učešće u društvu na ravnopravnoj osnovi sa drugima“. Shodno navedenoj odredbi Konvencije, zaštita po izmijenjenom i tekstu ovog Zakona, se pruža upravo ovim osobama sa invaliditetom (90% i 100%), jer je njihova komunikacija sa okolinom trajno smanjena ili onemogućena, upravo zbog utvrđenog stepena i težine invaliditeta.

UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom i Opcionim protokolom, nije određena, odnosno, nije nametnuta tj. tačno određena kategorizacija osoba sa invaliditetom za države potpisnice, odnosno koji procenat oštećenja organizma treba da postoji kod osobe sa invaliditetom da bi koristila raspoloživa prava. Osobe sa „neratnim invaliditetom“, sa stepenom oštećenja organizma 90% i 100% ne mogu funkcionirati kao osobe bez invaliditeta, same ne mogu zadovoljavati svoje osnovne i bitne životne potrebe (lice se ne može samostalno oblačiti, svlačiti, samostalno se kretati u stanu i izvan stana, održavati ličnu higijenu, obavljati druge fiziološke potrebe, ne mogu se samostalno kretati izvan stana radi nabavke osnovnih životnih potrepština i koristiti zdravstvenu zaštitu), te im se ove novčane naknade isplaćuju isključivo kao naknada za izjednačavanje mogućnosti u pogledu njihovog funkcioniranja u društvu, zajedno sa zdravim osobama.

U pogledu zaštite osoba sa invaliditetom sa oštećenjem organizma u visini od 60%, 70% i 80%, u proteklim periodima, ocjenjivala su se stanja i bolesti, a ne invaliditet, odnosno smanjena mogućnost funkcioniranja, na način kako to predviđa UN Konvencija za prava osoba sa invaliditetom. Iz prakse je utvrđeno da taj stepen oštećenja organizma nije smetnja da te osobe zadovoljavaju svoje svakodnevne životne potrebe, zasnivaju radni odnos i rade, te da im utvrđeno stanje nije prepreka

za normalno funkcionisanje u društvu, te ne ispunjavaju obrasce iz definicije osobe sa invaliditetom iz UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom.

Evropski sud za ljudska prava je već razmatrao predmete različitosti zaštite i visine novčanih naknada osoba sa invaliditetom, u ovisnosti od visine utvrđenog stepena oštećenja organizma, uzroku invaliditeta, različitosti visine materijalnih naknada, te zaključio slijedeće:

Država ima slobodno polje procjene u pogledu opštih pitanja ekonomske i socijalne politike, što uključuje i pitanje kako najbolje regulisati prava socijalnog osiguranja za osobe sa invaliditetom, te osigurati novčana sredstva za njihovu isplatu. Uvažavajući stavove presude Evropskog suda za ljudska prava, predloženim tekstom ovog zakona se i dalje pruža materijalna podrška licima sa oštećenjem organizma u visini od 90% i 100%, dok ostale osobe sa invaliditetom, sa utvrđenim stepenom oštećenja organizma ispod 90% mogu koristiti druga prava, utvrđena drugim federalnim, kantonalnim i drugim propisima.

Član 16. i 17. obrađuju pitanja ostvarivanja prava lica sa invaliditetom, protiv kojih je pokrenut postupak krivične odgovornosti, koja se nalaze u pritvoru ili pak na izdržavanju kazne zatvora.

Član 18. reguliše novi način određivanja osnovice, na osnovu koje se vrši obračun mjesečnih novčanih naknada za priznata prava. U trenutno važećem propisu je osnovica fiksna i iznosi 274.40 KM, bez mogućnosti mijenjanja i usklađivanja. Ovim tekstom je utvrđena nova osnovica koja će se vezivati za najnižu plaću u Federaciji BiH, koja trenutno po Uredbi Vlade Federacije BiH iznosi 543,00 KM. Predviđeno je također i njeno usklađivanje sa budućim izmjenama najniže plaće, kada se za tim utvrdi potreba.

Od strane saveza i organizacija osoba sa invaliditetom je bila inicijativa da se veže za prosječnu plaću u Federaciji BiH, uz obrazloženje poskupljenja osnovnih životnih namirnica, inflacije itd. ali ne možemo prihvatiti tu inicijativu. Cilj zakona je osiguranje materijalne podrške, odnosno namjera države da licima sa invaliditetom sa najtežim stepenom oštećenja organizma nadoknadi dio troškova prouzrokovan invaliditetom u cilju izjednačavanja mogućnosti, a ne poboljšanje standarda, jer je to pitanje koje se uređuje drugim zakonima.

Napominjemo još jednom da je prema međunarodnim dokumentima stvar ocjene države kako će urediti pitanja naknada za osobe sa invaliditetom u skladu sa svojim mogućnostima, da li će ispostaviti bilo koji oblik sistema socijalnog osiguranja ili ne, a što uključuje i izbor vrste i iznosa naknada koje će pružiti što je ukorijenjeno u načelu solidarnosti, a ne odgovornosti, koje bi podrazumijevalo pojam pune isplate za pretrpljenu štetu, što je nešto sasvim drugačije, od ideje pružanja socijalne pomoći onima kojima je pomoć zaista potrebna.

Član 19. se bavi pitanjima postupka ostvarivanja prava, povratu neosnovano isplaćenih sredstava nakon smrti korisnika prava, odnosno nekog drugog razloga koji utječe na njegovo korištenje, a isplata novčanih naknada je vršena za periode koji nisu pokriveni rješenjem organa uprave.

Član 20. Ova odredba o nadležnosti je preuzeta iz osnovnog teksta zakona. Također je predviđeno eventualno smanjivanje koeficijenta, ukoliko raspoloživa sredstva u federalnom budžetu za isplatu ovih naknada budu nedovoljna.

Član 21. Materijalne naknade predviđene ovim zakonom za osobe sa oštećenjem organizma u visini od 90% i 100% se smatraju isključivo naknadama za izjednačavanjem mogućnosti, čime se na određeni način zadovoljava obaveza po UN Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom.

Članom 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., i 31. obrađuju se pitanja postupka za ostvarivanjem prava, odnosno pitanja postupka od značaja, koja se trebaju primarno primjenjivati po odredbama ovog zakona, a supsidijarno će se primjenjivati Zakon o upravnom postupku. Ovakvo uređenje ovih pitanja je preuzeto iz teksta osnovnog zakona.

Članom 32., 33., 34. i 35. uređuje se upravni i inspekcijski nadzor .

Članom 36. predviđena je obaveza da ministar donese eventualne provedbene propise i nedostajuće podzakonske propise.

Članom 37. određene su kazne za učinjene prekršaje općinskih službi i odgovornih lica u općinskim službama.

Član 38., 39. i 40. uređuje prelazne i završne odredbe, i način korekcije novčanih iznosa i isplate po odredbama ovog zakona za tri kategorije lica sa invaliditetom. Postojeći korisnici prava (njih oko 43.000), novi korisnici, i podnosioci zahtjeva na koje se trebaju primjeniti propisi koji su bili na snazi do primjene ovog zakona, i odredbe ovog zakona. Iz razloga ekonomičnosti, nedostatka novčanih sredstava i kadrovske kapacitiranosti svim licima sa invaliditetom se neće donositi nova rješenja.

Član 41. i 42. Stupanjem na snagu ovog zakona, svi dijelovi iz osnovnog Zakona o zaštiti osoba sa invaliditetom, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, koji se odnose na pitanja „neratnih invalida“ se stavljaju van snage. Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja.

IV - USKLAĐENOST PROPISA SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM

U pogledu obaveze koja se odnosi na usklađivanje predmetnog Zakona sa pravnom stečevinom Evropske unije, ističemo da je analizom primarnih, sekundarnih te ostalih izvora prava EU, utvrđeno da ne postoje mjerodavne odredbe sa kojima bi se vršilo usklađivanje.

V-FINANSIJSKE IMPLIKACIJE

Provođenje ovog zakona zahtjevaće dodatna finansijska izdvajanja iz federalnog budžeta.

Pokazatelji na osnovu kojih je vršen obračun pretpostavljene cijene koštanja zakona su:

Cijena zakona:

- postojećih korisnika je oko 43.000 (broj je varijabilan smanjuje se zbog prestanka postojanja zakonskih uslova za korištenjem prava ili se povećava zbog uvođenja u pravo novih korisnika).
  - nova osnovica je 434,40 KM
  - Lična invalidnina I i II grupe po novoj osnovici, uz preuzeti procenat od osnovice za obračun iz starog zakona u visini od 40% od osnovice za prvu grupu lične invalidnine i 30% od osnovice za drugu grupu iznosila bi 173,80 KM i 130,30 KM
  - Dodatak za njegu i pomoć I i II grupe po novoj osnovici uz preuzeti procenat od osnovice za obračun iz starog zakona i to 100% za prvu grupu i 50% od osnovice za drugu grupu iznosio bi 434.40 KM i 217,20 KM.
  - Ortopedski dodatak po novoj osnovici uz preuzeti procenat od osnovice za obračun iz starog zakona u visini od 7% iznosio bi 30.40 KM.
- Uzimajući u obzir broj korisnika, izmijenjenu osnovicu, zadržane procenat od osnovice za provođenje ovog zakona je potrebno osigurati oko 260.000.000,00 KM, odnosno dodatnih cca.118.000.000,00 KM, na godišnjem nivou, od onih koji se redovno osiguravaju u federalnom budžetu za isplatu tih naknada.